

Programmatische Aanpak Grote Wateren

Methodiek Representatieve Soorten Kaart

Bijlage

www.pagw.nl

Inhoudsopgave

Methodiek Representatieve Soorten Kaart	4
Bepalen van de representatieve soorten	4
Representatieve leefgebieden	4
Representatieve soorten bij de leefgebieden	4
Representatieve soorten van riviernatuur in Vierwaarden:	5
Selecties NDFF data	6
Resulterende kaart met representatieve soorten riviernatuur Vierwaarden:	7

Methodiek Representatieve Soorten Kaart

Voor Vierwaarden is een kaartbeeld opgesteld met een selectie van representatieve soorten die passend zijn bij riviernatuur in het gebied. Het kaartbeeld laat zien of deze soorten al aanwezig zijn of zich in de omgeving bevinden. Hieronder is stap voor stap het proces uitgelegd.

Bepalen van de representatieve soorten

Representatieve leefgebieden

Voor het selecteren van de soorten wordt eerst bepaald wat de kenmerken zijn van een gebied. De LESA¹ biedt hier een gedegen en uitgebreid antwoord op. Volgens de LESA Vierwaarden is met name kwelnatuur, stroomdalgrasland en hardhoutooibos passend bij de natuurlijke geologische en hydrologische kenmerken van het gebied. In de natuuropgave van Vierwaarden is gesteld dat deze leefgebieden door het project dienen te worden ontwikkeld²:

- Hardhoutooibos (met deel zachthoutooibos)
- Stroomdalgrasland (in fasering vanuit kruidenrijk grasland)
- Kwelnatuur (kwelgeulen en kwelmoeras)

Representatieve soorten bij de leefgebieden

Bij de gekozen leefgebieden horen bepaalde soorten die van één of meerdere leefgebieden gebruik maken om te foerageren, broeden, schuilen en jongen groot te brengen. Hierbij gaat het niet om soorten die vrij algemeen voorkomen maar juist om soorten die specifiekere habitateisen hebben en een indicator kunnen zijn voor een goede kwaliteit en omvang van het gebied. Ook kunnen soorten worden afgeleid uit nabijgelegen natuurgebieden. Zo zijn er rondom Vierwaarden nog gebiedjes met hardhoutooibos (Stalberg), stroomdalgrasland relicten en kwelnatuur (Kaldenbroek en de Roobeek). Bij de selectie van representatieve soorten was het doel niet om volledig te zijn, maar wel om een beeld te kunnen schetsen van het voorkomen van een aantal aansprekende soorten die in meer of mindere mate gebonden zijn aan riviernatuur.

Er zijn soorten op basis van expert judgement geselecteerd die passend zijn bij de Terrassenmaas gebruik makende van:

- LESA Vierwaarden; diverse bijzondere soorten zijn genoemd die in het verleden voorkwamen of nog in de nabijheid van het projectgebied voorkomen
- Natuurdoelanalyse Maasduinen
- OBN rapportage Fauna in het rivierengebied (rapportnr. 2012/OBN160-RI)

Verspreiding en informatie over eisen aan het leefgebied van soorten is nagegaan via de websites van de samenwerkende natuurorganisaties van SoortenNL (o.a. Vogelbescherming Nederland, RAVON, De Vlinderstichting, Zoogdierverseniging) en SOVON. De selectie van aansprekende soorten die geassocieerd worden met de natuurtypen die via de PAGW op deze locatie gerealiseerd kunnen worden is vervolgens voorgelegd aan ecologen van de provincie en terreinbeherende organisaties.

¹ Zie: <https://open.rijkswaterstaat.nl/@271139/landschapsecologische-systeemanalyse/>

² Zie: <https://www.pagw.nl/documenten/2025/01/23/pagw-opgave-vierwaarden>

Representatieve soorten van riviernatuur in Vierwaarden:

Soorten	Leefgebied	Ooibos (zacht/hardh)	Droog grasl.	Kwel/ natte natuur	Bron
Ooibos					
Das	Beekdallandschap, droog open grasland en bos	X	X		LESA, Zoogdiervereiniging
Grote weerschijnvlinder	Oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen.	X			De Vlinderstichting, Natuurdoelanalyse Maasduinen
Middelste bonte specht	Oud loofbos, (vooral oude eiken).	X			Vogelbescherming Nederland + ecologische expertise (J.J. Bakhuizen)
Boomvalk	Broedt in bosranden of solitaire bomen, jaagt op libellen.	X	X	x	LESA + ecologische expertise (A. van Winden)
Nachtegaal	Loofbos met dichte struiklaag en natte ondergrond nodig.	x		x	LESA, Vogelbescherming Nederland
Droog grasland					
Knautiabij	Typisch voor bloemrijk grasland met beemdkroon		X		LESA, Nederlands soortenregister
Grauwe klauwier	Droog grasland met struiken om insecten aan te spiezen.	x	X		LESA, Natuurdoelanalyse Maasduinen
Veldkrekkel	Zonnige en schrale, licht begroeide plaatsen. Typisch voor Maasduinen, Stalberg.		X		LESA, Natuurdoelanalyse Maasduinen
Paapje	Extensief beheerd kruidenrijk grasland		X		Vogelbescherming Nederland, Stroomdalgrasland hersteldocument.
Kwel/natte natuur					
Waterral	Typisch voor (kwel)moeras			x	Vogelbescherming Nederland
Kamsalamander	Bosrijk, struweel, in de buurt van voortplantingswater	x		x	LESA, Natuurdoelanalyse Maasduinen, RAVON
Gevlekte glanslibel	Broekbos en (kwel)moeras	x		x	De Vlinderstichting + ecologische expertise (R. van Grunsven)
Otter	Begroeide oeverzones, vooral visrijke wateren maar eet ook amfibieën en kreeften. Sporadisch in Limburg/Brabant.	x		x	Zoogdiervereiniging + ecologenkennis over nodige migratieroute

Selecties NDFF data

Brondata gegevens:

Data tijdvak: 1-1-2022 – 23-9-2025

Gebied: Limburg

Bronvermelding: Nationale Databank Flora en Fauna/NDFF. <https://ndff.nl> (geraadpleegd 24-09-2025).

Bewerking en selecties dataset:

1. Van het bestand is in ArcGIS pro een puntenbestand gemaakt.
2. Waarnemingen zijn geselecteerd van 23-09-2022 – 23-09-2025.
3. Per soort zijn een aantal selecties gemaakt en bewerkingen op de data gedaan. Van de vogels zijn alleen de nesten en territorium tellingen meegenomen omdat dit een duidelijke duurzame relatie met geschikt habitat aangeeft. Dit zijn alleen de data van meetnetten en geen losse waarnemingen, mogelijk is dus alleen een specifiek gebied meegenomen in de telling. Van sommige soorten is de hoeveelheid data dermate groot dat de data op 1 km geaggregeerd is tot één punt, hiermee wordt feitelijk aan- of afwezigheid in een km-hok weergegeven.

Das: Selecteer op nesten (dassenburchten) want das wordt veelvuldig waargenomen maar het gaat om geschikt leefgebied en niet om passerende dassen. Telonderwerp = Bezet Nest, Nest, kolonie. Wis de rest. Aggregeren is niet meer nodig.

Grote Weerschijnvlinder: Telondrw = levend exemplaar, Detmethode = gezien, Kwaliteit = betrouwbaar. Wis de rest. Aggregatie is niet nodig.

Middelste Bonte specht: Selecteer op nesten. Telondrw = Broedpaar, nest, territorium. Er zijn hier overlappende waarnemingen, aggregeer op 1 km (met Delete identical).

Boomvalk: Selecteer op Telondrwerp = bezet nest, nest, broedpaar, pas gebruikt nest / eierschalen. Enkele waarnemingen zijn dubbel, aggregeer op 1 km, vermoedelijk gaat het om 1 broedpaar, dus de haal de dubbele data weg.

Nachtegaal: Onopvallende vogel van struikgewas. Maar wordt in broedvogel monitoring meegenomen. Selecteer Telonderwerp op nest, territorium. Aggregeer op 1 km.

Knautiabij: Komt niet veel voor. Alle waarnemingen met betrouwbaar meenemen. Soms overlapt dan de waarnemingen op bepaalde plaatsen. Met delete identical op 1 km aggregeren.

Grauwe klauwier: Telonderwerp = nest, broedpaar, territorium. Aggregeer op 1 km.

Paapje: Telonderwerp=Territorium (opties nest en broedpaar zijn er niet in deze dataset).

Veldkrekel: Komt op sommige plekken (Stalberg) veel voor en andere helemaal niet. Aggregeer op 1 km.

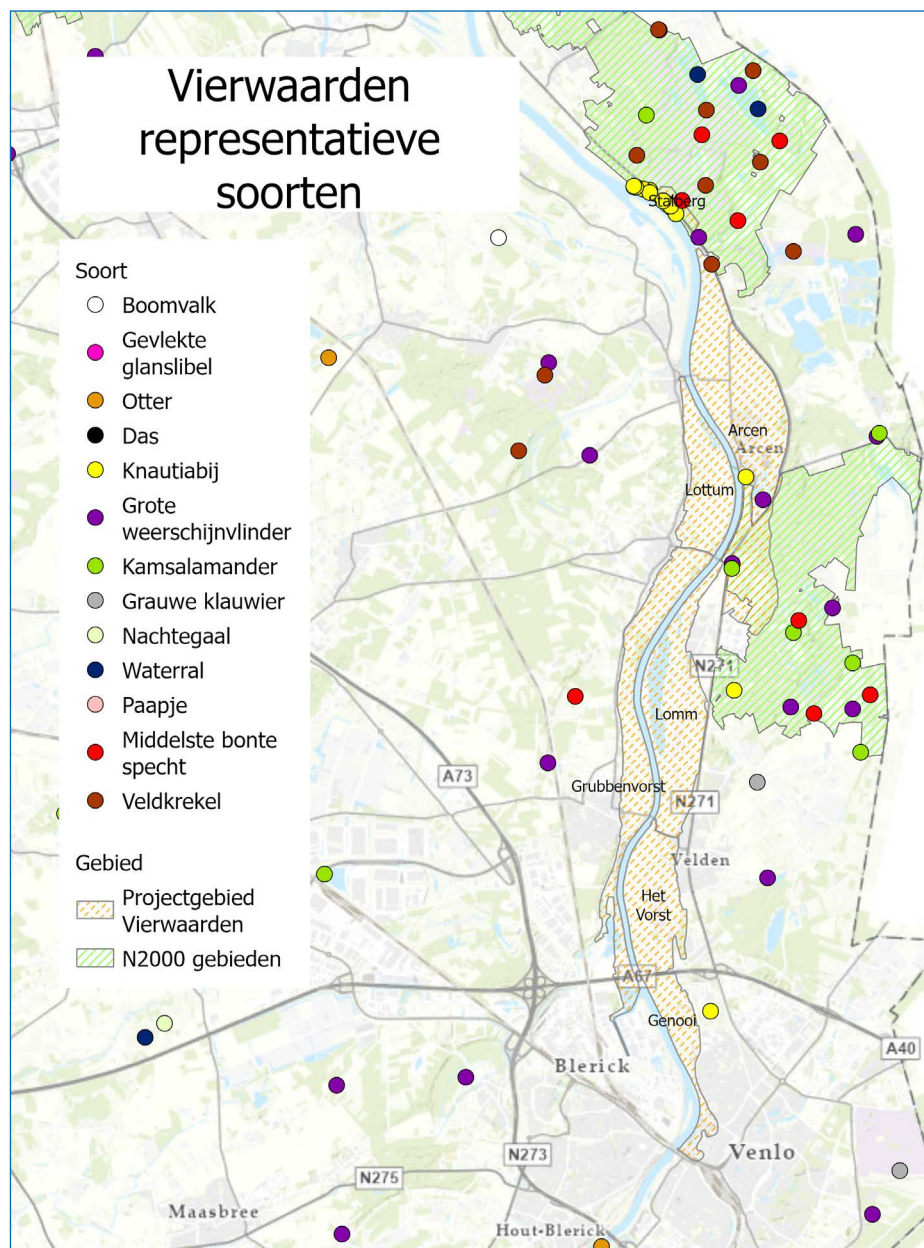
Waterral: Telonderwerp = territorium (opties nest en broedpaar zijn er niet). Aggregeer op 1 km.

Gevlekte Glanslibel: Komt rondom projectgebied niet voor, alleen boven Roermond en nabij Deurne enkele waarnemingen. Aggregatie niet nodig.

Kamsalamander: Neem alle waarnemingen mee (behalve van dood exemplaar) mee en aggregeer op 1 km.

Otter: Erg zeldzaam, alle betrouwbare waarnemingen meenemen (DNA sporen, levend exemplaar, prenten).

Resulterende kaart met representatieve soorten riviernatuur Vierwaarden:

Figuur 1 Representatieve soorten voor riviernatuur in het gebied Vierwaarden. Data is op 1 km geaggregeerd. Van de vogeldata en de das zijn alleen waarnemingen van nesten of territoriaal gedrag geselecteerd. Kaart is opgesteld door project-team PAGW-rivieren.

Bron: Nationale Databank Flora en Fauna/NDFF. <https://ndff.nl> (geraadpleegd 24-09-2025).
Tijdvak data: 2023-09-01 t/m 2025-09-01.

Colofon

Deze bijlage is opgesteld door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat in het kader van de Programmatische Aanpak Grote Wateren, in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Foto omslag:

Liset Verberne, Studio 38c

Kaartbeeld en methode beschrijving:

Wendy Vercruijssse, Maartje Liefthing

www.pagw.nl

December 2025